

REPERTORIUM OP DE LENEN VAN DE COMMANDERIJ VAN HET DUITSCH HUIS TE UTRECHT, 1381-1664

door
J.C. Kort

*Eerder gepubliceerd in 'De Nederlandsche Leeuw', jrg. 115 (1998), een uitgave van het
Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde*

Inleiding

Van de commanderij van het Duitse huis te Utrecht hing een gering aantal lenen af. De registratie ervan bleef tot het begin van de zestiende eeuw blijkbaar niet bewaard. Daarom gaf de landcommandeur Wouter van Mijnden opdracht het huidige oudste register aan te leggen.¹ Dit register bevat vijf katernen, die volgens foliëring of opschrift drie delen omvat van respectievelijk twee, een en twee katernen. Alleen het eerste deeltje is gefolieerd. In een trek werden akten vanaf 1381 ingeschreven naar de originelen en in een geval naar een thans onbekend register van de landcommandeur. Te beginnen met 1529 zijn de inschrijvingen gelijktijdig.

Behalve leenakten bevat het register akten betreffende erfpacht of verhuur e.d. van goed in Bemmelen, Ede, Rheden en Rhenen en voorts akten betreffende een leen te Wolfheze, dat het huis zelf in leen hield van de heer van Montfoort.²

In deze publicatie is het register aangehaald met: 1. Van het tweede register is geen gebruik gemaakt.

Noten:

- 1) Archief Duitse huis, inv.nr. 1378/1.
- 2) Ons Voorgeslacht, 1982, p. 546 nr. 338.

ANGERLO

1. **Een stuk land, erf en toebehoren in Angerlo in Angerloerbroek, genaamd Middelman, strekkend langs de Ganspoel van het gasthuis van Doesburg en Blijffers Ganspoel, enerzijds: Holthuizen, behorend aan Gijsbert ter Hoenen, anderzijds: erven Gerard ter Bruggen met de Lange want.**

16-4-1497: Gerard Gruiter met lijftocht van Geertruida van Enghuizen, zijn vrouw, 1 fol. 1.

30-5-1515: Gerard Gruiter deelt Dirk, Jan en Hendrik Gruiter, zijn broers, de helft toe wegens de erfenis van Gijsbert ter Hoenen, hun neef, te lossen met f. 50.- elk, 1385.

20-7-1546: Rudolf Mom voor Hadewig, dochter van Gerard Gruiter, zijn vrouw, bij dode van haar vader, 1 fol. 1vo.

26-4-1611: Bernard van Karvenhem, 1 fol. 1vo-2.

BEMMEL

2. **De Cattellersche tiende, de Holtackerse tiende, de Borchaemsche tiende, de tiende op Bercheren, de Dijkse tiende, de gift van de kerk van Bemmelen en de smaltiende van Bemmelen.**

18-4-1381: Johan van Ambe, knaap, bij overdracht door Jutte, weduwe Jacob van Ambe, ridder, zijn moeder, die aankwam van Dirk van Ambe, haar zoon, 1.

Het leen 2 gesplitst in 2A, 2B en 2C.

2A. De Holtakkerse tiende en de Borchamse tiende in het kerspel Bommel.

2-7-1389: Dirk van Rijnacker erkent te zijn beleend, 1.

Het leen 2A gesplitst in 2D en 2E.

2D. De Holtakkerse tiende en de helft van de Berchaemse tiende, die Dirk Vaak heeft, (1554: en de gift van de kerk van Bommel).

10-1-1478: Steven van Munster hij dode van Dirk van Munster, zijn vader, en Ida, zijn moeder, 1.

28-9-1501: Dirk van Munster bij kaveling, 1.

28-5-1526: Joachim van Monster bij dode van Dirk, zijn vader, 1.

16-1-1547: Arnout van Myrbich, waldgraaf te Monreberg, voor Anna, dochter van Dirk van Munster, zijn vrouw, bij dode van Joachim, haar broer, 1.

25-1-1554: Dirk van Diepenbroek bij dode van Joachim van Munster, zijn oom, waarna overdracht aan Arnout van Boucholt voor Ida van Munster, diens vrouw, 1.

7-3-1592: Arnout van Randwijk bij dode van Arnout van Boucholt, zijn oom, 1.

1-8-1593: Johan van Berch voor Ida van Munster, weduwe Arnout van Boucholt, bij dode van Arnout van Boucholt, haar zoon, waarna overdracht aan Arnout van Randwijk, oudste zoon van haar dochter, 1.

2E. De helft van de Borchamse tiende met toebehoren in Bommel.

10-1-1478: Johan Filipsz. voor heer Elias Boeckhamer, prior van Mariendaal bij Arnhem, regulier, voor het convent bij overdracht door Hendrik van Rossum, 1.

7-11-1509: Jan van Kaernhorst voor heer Dirk Wailfairdt, prior voor het convent bij dode van Johan Filipsz., 1.

11-6-1529: Jan van de Coenhorst voor heer Hendrik Wailfairdt van der Borch, prior, voor het convent met ledige hand, 1.

14-5-1537: Jan van Coenhorst voor de prior met ledige hand, 1

6-8-1553: Hendrik van Deutecom voor heer Wouter van Wencke, prior, voor het convent bij dode van Hendrik Wailfairdt van der Borch, 1.

29-4-1562: Heer Jochum van Schevichoven, prior, met ledige hand, 1.

28-6-1655: Joachim van Gent, 1.

19-4-1656: Willem Thomas Quadt, vrijheer van Wickrath, zoals Joachim van Gent na kaveling, 1.

9-2-1672: Lotharius Stefanus Quadt van Wickrath bij dode van Willem Thomas, zijn vader, 1.

2B. Een blok tiende (1624: grof en smal) in het kerspel Bommel (1485: in de Overbetuwe), genaamd Dijkse tiende, (1671: waarvan een tiende van 7 morgen en 3½ morgen in het Achterveld), met toebehoren.

28-11-1393: Govert Collart, burger van Nijmegen, erkent te zijn beleend, 1.

11-5-1401: Herman Collart, burger van Nijmegen, erkent te zijn beleend bij dode van Govert, zijn broer, 1.
27-5-1425: Govert Collart bij dode van Herman, zijn vader, 1.
25-8-1485: Gerard, oudste zoon van Reinout, heer van Ooy, ridder, bij dode van de vrouwe van Ooy, zijn moeder, 1.
23-4-1506: Daniel van Goor, zwager van de leenheer, bij overdracht door Gerard, heer van Ooy, neef van de leenheer, 1.
6-5-1533: Reinout van Goor, neef van de leenheer, bij dode van Daniel, zijn vader, 1.
20-7-1537: Reinout van Goor krijgt uitstel van verhef met ledige hand, 1.
8-8-1551: Johan van Bronkhorst bij overdracht door Daniel van Goor, commandeur te Tiel, voor Reinout en Willem van Goor, diens broers, 1.
7-9-1574: Evert van Wely voor Dirk van Bronkhorst bij dode van Johan, diens vader, 1.
31-7-1611: Gerard van Bronkhorst bij dode van Dirk, zijn vader, 1.
12-4-1624: Arnold van Randwijk, raad van de Staten-Generaal, te Bommel bij overdracht door Gijsbert van Hertevelt, raad van de Staten-Generaal voor Gerard van Bronkhorst, gehuwd met Lucia van Colenberg, 1 .

2C. De Kattelaarsche tiende en de Berschehemse tiende met toebehoren in Bommel.

7-7-1462: Otto van Byland bij overdracht d.d. 24-1-1462 door Dirk van Munster voor Ida van Ambe en Elisabeth van Randwijk, 1.
5-1-1491: Cunera van Byland, weduwe Walraven van Broekhuizen, bij dode van Otto, ridder, haar vader, na kaveling, 1.
27-5-1510: Gerard Moer voor Cunera van Byland, weduwe Johan van Boekhout, 1.
26-7-1671: Cornelis François van Heemskerk van Bekestein, heer van Incourt enz., voor Johan van Bommel te Bommel blijkbaar met een deel, 1.

De lenen 2D, 2B en 2C herenigd tot 2F.

2F. De Kattelerche tiende, de Holtakkerse tiende, de Bourgamsche tiende, waarvan de prior van het convent Mariendaal bij Arnhem de andere helft hield, de tiende op Berchem, de Dijkse tiende alles in Bommel, de gift van de kerk van Bommel en de smaltienden aldaar.

6-10-1634: Arnold van Randwijk, raad in de Staten-Generaal, te Bommel, die alles met of zonder akte bezat, 1.
 24-11-1640: Rutger van Randwijk, ritmeester van een compagnie kurassiers, bij dode van Arnold, zijn vader, 1.

BENNEKOM

3. Het goed (1664: een havezathe) te Schoonhoven (1642: of Nergena) in het kerspel Bernihem (1642: Bennekom; 1664: in het ambt Ede) op de Veluwe.

31-5-1497: Johan van Salland met ledige hand met lijftocht van Kunigonde van Arnhem, zijn vrouw, 1 fol. 10.
24-11-1534: Wijnand van Salland niet te verzuimen zoals Johan, zijn vader, tot kaveling, 1 fol. 10.
6-2-1537: Wijnand van Salland niet te verzuimen, 1 fol. 10.
30-6-1547: Wijnand van Salland bij dode van Johan, zijn vader, 1 fol. 11.

4-2-1553: Cornelis van Salland bij dode van Wijnand, zijn vader, 1 fol. 11.
28-12-1561: Cornelis van Weeze bij overdracht door Cornelis van Salland, 1 fol. 11vo.
29-11-1600: Anton van Weeze bij dode van Cornelis, zijn vader, 1 fol. 11vo.
6-7-1642: Lodewijk van Weeze, Maria Katharina van Weeze, gehuwd met d'Ermoise Capitein, Anna van Weeze en Katharina van Weeze, kinderen van Marcus van Weeze, allen met een zevende bij dode van Anton, hun oom, 1 fol. 12-13vo.
12-12-1642: Cornelis van Weeze en Christoffel van Weeze, vaandrager, kinderen van Marcus van Weeze, beide met een zevende bij dode van Anton, hun oom, 1 fol. 14.
13-12-1642: Christoffel van Balveren tot Druinenburg met het geheel bij overdracht door Cornelis, Christoffel, Lodewijk, Maria Katharina, Anna en Katharina van Weeze, broers en zusters, ook voor Dirk van Weeze, die buitenslands is en niets vernomen is, 1 fol. 14vo.
19-11-1662: Nikolaas de Meyer bij dode van Christoffel van Balveren voor zijn huwelijk met Maria van Balveren ook voor de mede erven, 1 fol. 15.
26-4-1664: Frans Willem Ingennuland voor Jacob Christoffel van Balveren tot den Rodentoorn, gecommiteerde ter Generaliteit, dijkgraaf van de Overbetuwe, gehuwd met Odilia van Assendelft, waarna overdracht aan Lubbert van Eck, luitenant-kolonel en gouverneur van Emmerik, bevestigd door Johan van Balveren, zijn broer, en Wilhelmina van Balveren, 1 fol. 15-16.